

I

Despre toate lucrurile pierdute și toate lucrurile descoperite

A fost odată ca niciodată – pentru că așa ar trebui să înceapă toate poveștile – un băiat care își pierduse mama.

Într-adevăr, începuse s-o piardă cu mult timp în urmă. Boala care o răpusese era parșivă, lentă și lașă și o măcinase pe dinăuntru, stingând încetul cu încetul lumina din interiorul ei, astfel încât ochii îi deveniseră mai puțin luminoși cu fiecare zi care trece și pielea din ce în ce mai palidă.

Și astfel ea îi fusese furată, bucățică cu bucățică, iar băiatului îi fusese din ce în ce mai teamă că avea s-o piardă pe de-a-ntregul. Voia să rămână. Nu avea frați sau surori și, deși își iubea tatăl, își iubea mama mult mai mult. Nu suporta să se gândească la cum ar fi fost viața fără ea.

Băiatul, pe nume David, făcuse tot ce-i stătuse-n puteri s-o țină pe mama lui în viață. Se rugase. Încercase să fie un copil

bun, pentru ca ea să nu fie pedepsită pentru greșelile lui. Mersese prin casă cât putuse de ușor și vorbise încet când se jucase de-a războiul cu soldățeii de jucărie. Își stabilise o rutină și încercase s-o urmeze întocmai, deoarece credea că soarta mamei lui era legată într-un fel de faptele sale. Când se dădea jos din pat puneă întotdeauna piciorul stâng pe podea, apoi pe cel drept. Când se spăla pe dinți număra întotdeauna până la douăzeci și se oprea de fiecare dată când termina număratoarea. Atingea robinetele din baie și clanțele ușilor de un anumit număr de ori: cifrele impare aduceau ghinion, iar cele pare noroc, doi, patru și opt erau cifre favorabile, în timp ce șase nu era luat în considerație pentru că era suma cifrelor trei, iar trei intra în alcătuirea cifrei treisprezece, și treisprezece era un număr într-adevăr nefast.

Dacă se lovea din întâmplare cu capul de ceva, atunci se mai lovea o dată, intenționat, ca să ajungă la un număr par, și câteodată trebuia s-o ia de la capăt deoarece capul i balansa și se lovea din nou de perete, distrugându-i astfel număratoarea, ori părul atinge peretele, și atunci îl durea capul de la atâta efort și se simțea rău și buimac. Timp de un an întreg, perioada în care mama lui se simțise cel mai rău, băiatul mutase din camera sa în bucătărie, dimineața și seara, câteva obiecte: o carte mică cuprinzând o selecție a poveștilor fraților Grimm și o revistă *Magnet* de benzi desenate cu colțurile îndoite, cartea de povești așezată în centrul revistei de benzi desenate și amândouă aliniate, noaptea, cu marginile pe marginea covorului din camera lui și ziua, pe scaunul preferat din bucătărie. Astfel, David contribuise la supra-viețuirea mamei sale.

În fiecare zi după școală, David stătea lângă patul mamei, vorbind cu ea în momentele în care aceasta putea vorbi sau privind-o cum dormea, numărând fiecare respirație grea și chinuită a femeii, dorindu-și să rămână cu el. Deseori băiatul aducea cu el și cărți și, dacă mama lui era trează și nu o durea prea tare capul, atunci îl ruga să-i citească cu voce tare. Mama

avea cărțile ei – de dragoste și polițiste, și romane groase, cu coperte negre, învelite, scrise cu litere mărunte, dar prefera ca David să-i citească povești mult mai vechi: mituri și legende, basme, povești cu castele și căutări și animale vorbitoare periculoase. David nu se împotriva. Deși la doisprezece ani nu mai era chiar un copil, îndrăgea aceste povești și faptul că mamei sale îi plăcea să le asculte povestite de el îl făcuse să le iubească și mai mult.

Înainte să se îmbolnăvească, mama lui David îi spunea deseori că poveștile trăiesc; nu așa cum trăiesc oamenii sau câinii și pisicile. Oamenii trăiesc indiferent dacă îi bagi în seamă sau nu, în timp ce câinii tind să se facă remarcați dacă socotesc că nu li se acordă suficientă atenție. Pisicile, în schimb, se prefac extrem de bine că oamenii nici nu există, când nu au nevoie de ei, dar asta e cu totul o altă mâncare de pește.

Poveștile sunt altfel: prind viață când sunt povestite. Ele nu există cu adevărat în lumea noastră fără o voce care să le povestească sau o pereche de ochi mari care să le citească sub pătură cu o lanternă. Poveștile sunt ca semințele din ciocul unei păsări, așteptând să cadă pe pământ, sau ca notele unui cântec scris pe o hârtie, tânjind după un instrument care să le învie muzica. Ele dormitează, așteptând ocazia să iasă la suprafață. Ele pot începe să se schimbe din momentul în care cineva începe să le citească. Ele pot încolți în imaginația cititorului și îl pot transforma. Poveștile vor să fie citite, îi șoptise mama lui David. Au nevoie de acest lucru. Acesta este motivul pentru care se chinuie să iasă din lumea lor și să intre în a noastră. Poveștile vor să le dăm viață.

Acestea fuseseră lucrurile pe care mama i le spusese lui David înainte să se îmbolnăvească. De cele mai multe ori, atunci când vorbea, ținea în mână câte o carte și mângâia dragăstos coperta cu degetele, la fel cum îi mângâia fața lui David sau pe cea a tatălui lui, când făcea vreun lucru care-i amintea cât de mult îl iubea. Vocea mamei era ca un cântec pentru David, un cântec în

care băiatul descoperea constant noi improvizații sau subtilități pe care nu le mai auzise înainte. Pe măsură ce crescuse, și muzica devenise mai importantă pentru el (dar niciodată atât de importantă precum cărțile), David începuse să asemene vocea mamei sale mai puțin cu un cântec și mai mult cu o simfonie, capabilă de infinite variațiuni pe teme familiare și melodii care se schimbau în funcție de starea ei de spirit și de capricii.

Pe măsură ce anii trecuseră, lectura unei cărți devenise pentru David o experiență mai solitară, până când boala mamei lui îi adusese din nou împreună, așa cum fuseseră în copilăria lui, dar cu roluri inversate. Totuși, înainte ca ea să se fi îmbolnăvit, băiatul avea obiceiul să intre tiptil în camera în care citea mama și îi zâmbea (zâmbet la care ea îi răspundea întotdeauna cu un alt zâmbet), înainte să se așeze aproape de ea și să se cufunde în lectura propriei cărți și, deși erau pierduți fiecare în lumea lui imaginară, împărțeau același timp și spațiu. Iar David putea spune, doar văzându-i expresia, dacă povestea trăia înăuntrul ei și atunci își amintea tot ce-i spusese ea vreodată despre basme și povești, și puterea pe care o au ele asupra noastră și pe care noi, la rândul nostru, o avem asupra lor.

David avea să-și amintească mereu ziua în care murise mama lui. Fusesse la școală, învățând, sau poate nu, cum să comenteze un poem, cu mintea plină de dactili și pentametri, cu nume se aduceau mai degrabă a dinozauri ce trăiseră demult în preistorie. Directorul deschisese ușa clasei și se apropiase de profesorul de engleză, domnul Benjamin, (sau Big Ben¹, așa cum îi spuneau elevii din cauza dimensiunilor și a obiceiului său de a-și scoate ceasul din buzunarul vestei și de a-i anunța pe elevii gălăgioși, pe un ton grav și trist, de scurgerea lentă a timpului). Directorul îi șoptise ceva domnului Benjamin, și acesta încuviințase solemn

¹ Uriașul Ben (engl.) și celebru turn cu ceas din Londra (n.tr.)

din cap. Ochii lui îi întâlniseră pe ai lui David, atunci când se întorsese cu fața spre clasă, iar vocea îi devenise mai blândă ca de obicei. Îl strigase pe nume și îi spusese că putea să plece, să-și facă ghiozdanul și să-l însoțească pe director. David știuse deja ce se întâmplase. Știuse încă dinainte ca directorul să-l ducă în biroul asistentei. Știuse înainte de apariția asistentei, cu o ceașcă de ceai în mână, pregătit anume pentru el. Știuse înainte ca directorul să se aplece asupra lui, rigid, dar încercând din răspuț să fie blând cu băiatul rămas orfan. Știuse înainte ca ceașca să-i atingă buzele și cuvintele să fie rostite, și ceaiul să-i ardă limba, amintindu-i că era viu și mama lui nu mai era.

Nici măcar rutina pe care și-o stabilise, repetată la nesfârșit, nu putuse s-o apere. Mai târziu, se întrebese dacă nu cumva nu îndeplinesc întocmai vreunul din lucruri, dacă nu cumva greșise numărătoarea din acea dimineață sau dacă ar fi putut face și altceva ca să fi schimbat lucrurile. Dar acum nu mai conta. Ea nu mai era. Ar fi trebuit să stea acasă. Întotdeauna își făcea griji când era la școală, pentru că dacă nu era lângă ea, atunci nu mai avea nici o putere asupra vieții ei. Rutina nu mergea la școală. Acolo era mai greu să facă toate acele lucruri pe care le făcea acasă pentru că, școala avea propria rutină și regulile ei. David încercase să folosească această rutină a școlii ca pe un substitut, dar nu era același lucru. Iar acum mama lui plătise prețul.

Abia atunci David începuse să plângă, rușinat de eșecul său.

Zilele următoare fuseseră un amestec de vecini și rude, de bărbați înalți, ciudați, care îl mângâiaseră pe păr și îi dăduseră câte un șiling și femei masive în rochii negre, care îl strânseseră pe David la piept, în timp ce plângeau și îl înceseră cu miros de parfum și naftalină. Noaptea aceea rămăsese treaz până târziu, ghemuit într-un colț al sufrageriei, în timp ce adulții povesteau despre o mamă așa cum el nu o cunoscuse niciodată, o ființă ciudată, cu un trecut complet diferit de al lui: un copil care nu plân-

sese când sora ei mai mare murise, deoarece refuzase să creadă că cineva atât de drag ei putea să dispară și să nu se mai întoarcă niciodată; o fată care fugise o zi de acasă deoarece tatăl ei, într-un acces de supărare, din cauza unei greșeli minore pe care o făcuse, îi spusese că avea s-o dea la țigani; o femeie frumoasă, într-o rochie de un roșu aprins, pe care tatăl lui David i-o suflase de sub nas unui alt bărbat; o viziune în alb, în ziua nunții ei, care se înțepase într-un spin de trandafir și lăsase un strop de sânge să cadă pe rochie, ca toată lumea să-l poată vedea.

Și, când adormise în cele din urmă, David visase că făcea parte din acele povești, un părtaș la fiecare etapă a vieții mamei lui. Nu mai era un copil care auzise poveștile de altădată, ci martor la toate.

David o văzuse ultima oară pe mama sa în camera de la serviciu funerare, înainte să se închidă sicriul. Arăta altfel, și totuși la fel. Arăta mai mult ca înainte, mama care fusese înainte să se îmbolnăvească. Era machiată, așa cum obișnuia să se machieze duminica când mergeau la biserică sau când mergea cu tatăl lui la restaurant sau la film. Era îmbrăcată în rochia ei albastră preferată, cu mâinile încrucișate pe piept. Între degete era prins un rozariu, dar nu mai avea nici un inel. Buzele-i erau foarte palide. David se aplecase deasupra ei și îi atinsese degetele cu mâna. Era rece și amorțită.

Tatăl lui venise lângă el. Nu mai rămăseseră decât ei în cameră. Toți ceilalți ieșiseră afară. Mașina care trebuia să-i ducă pe David și pe tatăl lui la biserică era mare și neagră, iar șoferul purta o caschetă și nu zâmbea niciodată.

– Poți s-o săruți și să-ți iei la revedere, fiule, spusese tatăl.

David se uită la el. Tatăl avea ochii înlăcrimați și roșii. Tatăl său plânsese în prima zi, când David se întorsese de la școală, îl îmbrățișase și îi șoptise că totul avea să fie bine, dar nu mai plânsese de atunci. Băiatul văzuse cum o lacrimă mare prinde contur

și se rostogolește încet, aproape jenant, pe obraz. Se întorsese spre mama sa. Se aplecase spre sicriu și o sărută pe față. Mirosea a substanțe chimice și a altceva, ceva ce David nu voia să știe ce era. Putea s-o simtă pe buzele ei.

– La revedere, mami, șoptise băiatul.

Îl înțepau ochii. Voia să facă ceva, dar nu știa ce.

Tatăl lui îi pusese mâna pe umăr, apoi se aplecase și o sărutase ușor pe gură pe mama băiatului. Își lipise fața de a ei și îi șoptise ceva ce David nu putuse înțelege. Apoi o părăsiseră și, când sicriul apăruse din nou, purtat de cei de la serviciu funerare, capacul era închis, iar singurul lucru care amintea că în acel sicriu se afla mama lui David era o plăcuță de metal inscripționată cu numele, data nașterii și ziua morții ei.

Peste noapte o lăsaseră singură în biserică. Dacă ar fi putut, David ar fi rămas cu ea. Se întreba dacă se simțea singură, dacă știa unde era, dacă ajunsese deja în Rai, sau dacă acest lucru se întâmpla când preotul termina slujba și sicriul era acoperit cu pământ. Nu-i plăcea să se gândească la faptul că ea rămăsese singură acolo, închisă între scândurile acelea de lemn, cu alamă și cuie, dar nici nu putea vorbi cu tatăl său despre acest lucru. El nu avea cum să înțeleagă și, oricum, nici nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu putea să rămână în biserică de unul singur, așa că băiatul urcase în camera lui și încercase să-și imagineze cum se simte ea. Trăsese draperiile la geamuri și închisese ușa dormitorului, astfel încât să fie cât mai întuneric posibil, apoi se vârase sub pat.

Patul era destul de jos, iar spațiul dintre saltea și podea destul de strâmt. Pentru că patul era așezat lângă unul dintre pereți, David se strecurase până atinsese peretele cu mâna, apoi închisese ochii și rămăsese nemișcat. După o vreme, încercase să ridice capul, dar se lovise tare de traversele care susțineau salteaua. Împinsese în ele, dar erau bătute în cuie. Încercase să ridice patul împingându-l în sus cu mâinile, dar era prea greu. Era plin de praf și mirosea a oală de noapte. Începuse să tușească și să-i

curgă ochii. Se hotărâse să iasă de sub pat, dar fusese mai ușor să intre în poziția aceea decât să iasă. Strănutase și se lovise de partea inferioară a patului, și intrase în panică. Picioarele lui goale căutau un punct de sprijin pe podeaua de lemn. Prinsese cu mâinile traversele și împinsese până alunecase aproape de marginea patului și reușise să se strecoare afară. Se ridicase în picioare și se sprijinise de zid, respirând adânc.

Deci așa era moartea: închis într-un spațiu mic, cu o greutate mare apăsându-ți pieptul pentru vecie.

Înmormântarea mamei lui a avut loc într-o dimineață de ianuarie. Pământul era tare și toți cei care veniseră la ceremonie purtau paltoane și mănuși. Sicriul părise prea mic atunci când fusese coborât în țărână. Pe când trăia, mama lui părise întotdeauna înaltă. Moartea o micșorase.

În săptămânile următoare, David încercă să se piardă în cărți, deoarece amintirile pe care le avea cu mama lui erau strâns legate de cărți și lectură. Cărțile ei, cele considerate „potrivite“, îi fuseseră dăruite și se trezise încercând să citească romane pe care nu le înțelegea și versuri care nu prea rimau. Câteodată își întreba tatăl despre ele, dar se părea că pe tatăl lui David nu-l prea interesau cărțile. Întotdeauna își petrecuse timpul liber cu capul vârat în ziare, și rotocoalele de fum care ieșeau din pipă pe deasupra paginilor semănau cu semnalele trimise de indieni. Era obsedat de cum evoluau lucrurile în lumea modernă, acum mai mult ca niciodată, când armatele lui Hitler înaintau prin Europa, amenințând să le atace țara. Mama lui David îi spusese odată că și tatălui lui îi plăcea să citească multe cărți, dar că își pierduse obiceiul de a se pierde în povești. Acum prefera să-și citească ziarul cu lungile lui coloane tipărite, fiecare literă minuțios așezată cu mâna pentru a crea ceva care avea să-și piardă importanța aproape la fel de repede precum apăruse, cu știri deja vechi și

muribunde în momentul când erau citite, depășite repede de evenimentele din lumea de afară.

Poveștile din cărți *le urau* pe cele din ziare, spunea mama lui David. Poveștile din ziare erau ca peștii proaspăt prinși, li se acorda atenție doar când erau proaspete, un timp nu foarte îndelungat. Erau ca puștii de pe stradă care vindeau edițiile de seară, insistenți și gălăgioși, în timp ce poveștile – cele adevărate, poveștile făurite așa cum trebuie – erau ca bibliotecarii rigizi, dar serviabili, dintr-o bibliotecă bine înzestrată. Poveștile din ziare erau la fel de imateriale ca fumul, cu o viață la fel de scurtă ca a muștei efemere. Nu prindeau rădăcini, dar erau ca buruienile care se târau pe pământ, furându-le soarele poveștilor care îl meritau. Tatăl lui David avea mereu mintea plină cu voci stridente, care se lua la întrecere și tăceau când le acorda atenție, ca mai apoi zgomotul lor să fie înlocuit de al altora. Aceste lucruri i le șoptise zâmbind mama lui David, în timp ce tatăl lui se încruntase și își mușcase pipa, știind prea bine că vorbeau despre el, dar vrând să nu le dea satisfacția de a ști că îl iritau.

Și astfel i-a revenit lui David sarcina de a păstra cărțile mamei lui și el le adăugase celor pe care le păstra în minte. Erau poveștile cu cavaleri și soldați, balauri și monștri marini, povești populare și basme, pentru că acestea fuseseră poveștile pe care mama sa le iubise în copilărie și pe care i le citise pe măsură ce boala pusese stăpânire pe ea, reducându-i vocea la șoptă și respirația la un scârțâit de șmirgher vechi frecat pe un lemn putred, până când, în cele din urmă, efortul devenise prea mare pentru ea și încetase să mai respire. După moartea ei, băiatul încercase să evite poveștile vechi, pentru că ele erau prea strâns legate de mama lui ca să se poată bucura de ele, dar poveștile nu puteau fi ignorate atât de ușor și începuseră să-l cheme pe David. Păreau să recunoască ceva în el sau cel puțin așa începuse el să creadă, ceva curios și fertil. Le auzea vorbind: întâi încet, apoi mai tare și irezistibil.

Poveștile erau foarte vechi, la fel de vechi ca oamenii, și supraviețuiseră pentru că erau într-adevăr foarte puternice. Acestea erau poveștile care rămâneau în capul cititorului mult timp după ce cărțile care le conțineau erau lăsate deoparte. Erau atât o evadare din realitate, cât și o realitate alternativă. Erau atât de vechi, atât de ciudate, încât începuseră să existe independent de paginile în care erau scrise. Lumea vechilor povești exista în paralel cu a noastră, așa cum îi spusese altădată mama lui David, iar câteodată peretele care le despărțea devenea atât de subțire și fragil, încât cele două lumi începeau să se amestece.

În acel moment începuse necazul.

În acel moment începuseră toate relele.

În acel moment începuse Cocoșatul să i se arate lui David.

II

Despre Rose și dr. Moberley, și importanța detaliilor

Era un lucru ciudat, dar, la scurt timp după moartea mamei lui, David simțise aproape o ușurare. Nu exista nici un alt cuvânt pentru acel sentiment și băiatul se simțise foarte prost din această cauză. Mama lui nu mai era și nu avea să se mai întoarcă niciodată. Nu conta ce zisese preotul în predica lui: că mama lui David era acum într-un loc mai bun, mai fericit, iar suferința ei se terminase. Nu-l ajutase cu nimic când i se spusese că mama lui va fi mereu alături de el, chiar dacă nu putea s-o vadă. O mamă invizibilă nu putea să meargă cu tine la plimbări interminabile în serile de vară, spunându-ți numele copacilor și florilor întâlnite, din infinita ei știință despre natură; nici nu putea să te ajute la teme, învăluindu-ți nările cu mirosul ei cunoscut când se apleca să corecteze o greșală ortografică sau o neînțelegere privind semnificația unui poem necunoscut; nici să citească cu tine în după-amiezile